

Protokoll från Nationalkommitténs för Astronomi möte 2017-11-16

Datum: Torsdag 2017-11-16, kl 10.00 – 15.00

Plats: Catella mötesrum, Chalmers, Göteborg

Deltagare: Paul Barklem (UU), Yvonne Becherini (Linnéuniversitetet), Alexis Brandeker (SU, från punkt 2), John Conway (OSO), Sofia Feltzing (LU), Mats Larsson (SU, från punkt 2), Dan Kiselman (SU, från punkt 2), Garrelt Mellema (SU, från punkt 3), Hans Olofsson (CTH), Mark Pearce (KTH), Catarina Sahlberg (VR, adjungerad, via skype från punkt 4), Wouter Vlemmings (CTH), Jan-Erik Wahlund (UU), Eva Wirström (CTH), Göran Östlin (SU, från punkt 4)

Ej närvarande: Anders Johansen (LU), Per Magnusson (SNSB), Susanne Höfner (UU)

1. Godkännande av dagordning

Dagordningen godkänns. MP lägger till rapport om ESA (punkt 7).

2. IAU

PB: Svensk representation i Wien General Assembly: Det beslutas att tillfråga Dainis Dravins.

Process för att föreslå nya medlemmar (individual, junior, honorary). Förr hade IAU bara ett slags medlemskap (individual) och man förväntar sig att IAU ta beslut om de nya kategorierna i Wien. NK måste sända in ansökningar 15 mars 2018. *Honorary members* kan inte rösta, NK kan föreslå en person per tre år för detta. Man skriver en motivering som sedan utvärderas. *Junior members* kan rösta, men räknas inte som en del av det svenska medlemskapet och skall förnyas efter 3 år. NK diskuterar för och nackdelar.

NK beslutar att enbart föreslå individuella medlemmar i denna omgång och sedan arbeta på ett implementeringsförslag för den nya medlemsstrukturen för Sveriges del och vänta med *junior* och *honorary* medlemmar till nästa omgång, om det blir godkänt av IAU i Wien.

PB utser personer på berörda institutioner som ska undersöka och bidra med nomineringar till individuellt IAU medlemskap.

3. Astronomdagarna 2017

DK rapporterar:

- a. Mötet i Kiruna
13-15 september 2017. Ca 70 registrerade medverkande. Överlag bra möte. Nordenmarks prisföreläsningen var en framgång, bra föredrag och uppslutning. Ekonomi: 20 000 SEK från NK (via KVA).
- b. Nästa möte – Stockholm 2019
Oktober är att föredra framför september. Lokal är TBD. PB kommer att se till att KVA-medel söks vid lämpligt tillfälle i år och nästa år.

4. ESO

HO rapporterar från 2 council-möten sedan senaste NK. ESO har antagit ett strategiskt samarbete med Australien, där Au kommer bidra med 7.8 M€ över 10 år och får samma tillgång till La Silla/Paranal som andra medlemsstater. Syftet är att detta ska mynna ut i att Au blir fullständiga medlemmar. Förhandlingar om medlemskap pågår med Irland, ett förslag för medlemskap finns från Ungern. Norge har för tillfället avvisat förslaget till medlemskap pga

för begränsat intresse inom landet. Förhandlingarna med Brasilien har helt stannat upp, med resultatet att ESO verkar för att säga upp det tillfälliga avtal som finns med landet.

SF rapporterade från det senaste STC-mötet på ESO angående fortsatta arbetet med instrument för ELT, problem med massan på first light instrumenten, status för instrumentering på Paranal och La Silla, samt om ALMA.

5. Utfallet av 2017 års utlysning av Infrastrukturmedel från VR-RFI

a. Utfall

- i. JC: Onsala ansökte om 4 års finansiering och fick anslag för 4 år.
- ii. DK: Institutet för solfysik sökte för 6 år med 6 MSEK/år och fick 6 MSEK/år men över 3 år. Man noterade att det kommer en ny föreståndare om 3 år, då nuvarande pensioneras.
- iii. Ansökan för ELT-instrument (MOSAIC och HIRES) rapporteras av GÖ. Sökte för 8 års arbete för *data reduction software* och fick 2 år för MOSAIC för DRS och att definiera hårdvarudelen. För HIRES fick ansökan de 7 år man ansökte.

- b. RFI-Guiden, CS och SF informerar. Guiden är ett strategidokument som beskriver aktuella områden inom rymd och astronomi i Sverige. En bilaga till guiden listar infrastrukturerna. Man kan enbart ansöka infrastrukturmedel från RFI om infrastrukturen finns med i bilagan.

6. Samarbete mellan Sverige och Sydafrika

GM: 2015 besökte en delegation från Sydafrika Sverige och deltog i astronomdagarna. Besök i Sydafrika i mars i år av Emma Olsson (VR), GM (SU), Nik Piskunov (UU), Matthew Hayes (SU) och Cathie Hourelou (CTH). Besökte faciliteter, möte med forskningsråd, diskuterade sätt att gå vidare på. Ingen speciell finansiering från någon sida. I Sverige finns ett Sydafrika-program på STINT och man kan söka SI medel för att komma till Sverige. Diskuterade möjligheter att samarbeta inom undervisning och saker relaterade till observationer (t ex att dela pipelines).

Finns en webbsite, <https://sites.google.com/view/astrosaswe/home>, med information om vad för möjligheter som finns. Svar på brev som sändes till VR dröjer men kan enligt CS förväntas inom inte mycket längre än 1 månad.

7. ESA M4 urval, M5 samt svenskt program (MP) och Beyond ATLAS (JEW)

- a. ESA M4, 27 ansökningar 2014, 3 gick vidare (ARIEL, THOR, XIPE). Formellt beslut nästa vecka med SPC.
- b. ESA M5, 12 ansökningar har gått vidare. Nu skall en vetenskaplig utvärdering göras. Svenskt deltagande i ESCAPE, HEAVY METAL, SELMA och SPICA. 3 missioner kommer väljas ut runt jultid.
- c. Svenskt *InnoSat*-program från SNSB. MATS var första mission i programmet. Nu har tre valts ut för mer studier. Två från Chalmers (DICE och SIW, dessa jobbar båda med atmosfärsfysik) och ett från KTH (SFINX, gamma-ray burst polarimetry). Beslut tidigt 2018. Ca 10 M€ kostnad. Uppskjutning 2021 eller 2022.
- d. Beyond ATLAS. En svensk investerare, Per Erik Attewald, som kontaktat SNSB och de som bygger plattformar (OHB). Vill skicka en mission till en asteroid (den närmsta). Önskar studera mineralogi. Går snabbt framåt. Visst deltagande av forskare från framförallt Uppsala.

8. CTA, Cherenkov Telescope Array

YB: Sverige inte längre med i CTA Council, därför får vi nu rapport från *konsortiet*. En oberoende vetenskaplig utvärdering har gjorts med positivt utfall, men de fann också en del organisatoriska

problem som måste lösas för att få ett bra projekt. Ny projektmanager blir Wolfgang Wild. Vårdskapsavtal med ESO har inte skrivits under ännu pga förseningar i diskussioner med Chile. Detta innebär förseningar för de som bygger teleskop för den sydliga delen. Pga minskat svenskt intresse för CTA skickades det inte in någon behovsinventering till RFI. Sverige kommer inte delta i konstruktionen av CTA (för detta krävs 5 M€).

9. EST, European Solar Telescope

DK: Projekt är i förberedande fas, med finansiering för fyra år. Man skall reda ut allt om organisation, ekonomi samt göra preliminära designstudier och detaljerad design. För det senare krävs mer medel. Den svenska delen av detta kommer från det nya RFI-anslaget. Nuvarande plan är first light 2026.

10. LSST, Large Synoptic Survey Telescope

DK: I Sverige så har SU astronomi skrivit MoU för en "unit of access" (en PI + 4 co-I) med option för att köpa en till. SU fysik har skrivit på för två. En KAW ansökan finns från OKC för fler licenser samt in-kind bidrag för mjukvara. Konstruktion av LSST har inletts med beräknad first light 2019 och reguljära operationer 2021.

11. NOT, Nordic Optical Telescope

CS: Jesper Sollerman och CS är de svenska delegaterna. Sverige går ur NOTSA februari 2020 då inga mer pengar bidras till NOTSA från VR. Man försöker nu bli något annat än en svensk stiftelse. SU har visst intresse av att fortsatt vara med. VR kommer att göra sitt bästa för att det skall vara möjligt för svenska institut att delta om de så önskar och har medel. Med lägre andel svensk observationstid på NOT kommer tidigare praxis att tilldela tid till undervisning att ses över.

12. SKA, Square Kilometre Array

JC: Det finns nu en tidslinje och ratificering för att sätta upp en ny tvärstatlig organisation (2019) (som ESO), sedan kan man börja med en konstruktionsansökan. Fem länder behövs för att sätta upp organisationen. Sverige kommer inte vara ett av dem. Efter att organisationen satts upp kommer det vara en period när andra länder kan gå med. Första PI ansökningar i 2026. RFI-ansökan 2019. Styrelseordförande är Catherine Cesarsky.

CS: Realistisk andel för Sverige är 2–3% av totala kostnaden. VR är intresserade att sitta med i "proto-Council". 80 M€ per år som kontinuerlig kostnad.

13. Övriga frågor.

ML: Den 8 december, 15.15 blir det en paneldiskussion om gravitationsvågor på Alba Nova.

14. Nästa möte.

Nästa möte föreslås i Uppsala, april/maj.

15. Mötets avslutande

Ordföranden förklarar mötet avslutat.

Vid protokollet

Justeras

Sofia Feltzing (vice ordf.), Alexis Brandeker (sekreterare)

Paul Barklem (ordförande)